

Ослобођење: Интервју са првим замјеником високог представника Тамиром Васером

Разговарала Вилдана Селимбеговић

Ослобођење: Савјет за имплементацију мира у БиХ послао је неколико важних порука. Занима ме, на почетку, када ће бити ријешен проблем дјеце из Коњевић-Поља?

Тамир Васер: Прошле седмице на сједници РИС-а разговарало се о владавини права, изборима следеће године и темама образовања. У протеклих неколико дана видјели смо одређени напредак, односно дошло је до промјене у саставу школског одбора у школи у Коњевић-Пољу, промијењена су и правила која се примјењују на тај школски одбор како би представницима бошњачког народа било омогућено да имају више утицаја. Дошло је и до помака везано за националну групу предмета, неки ученици су се и вратили у школу... Међутим, ми настављамо да радимо како бисмо дошли до крајњег циља, да се сва дјеца врате у школу.

Ослобођење: Када ће то бити?

Тамир Васер: Надам се, врло скоро.

Ослобођење: Валентин Инцко је рекао да ОЕБС ради на рјешењу, али ОЕБС очито није успио да реализује споразум којем је покровитељ. Шта може учинити ОНР да сутра не буде неко ново Коњевић-Поље, Каменица, Врбањци?

Тамир Васер: Ријеч је о проблему пуно већем од самог Коњевић-

Поља. Имамо родитеље из Врбањаца, али и из неких других мјеста, из РС-а и Федерације. Имамо још и двије школе под једним кровом и наравно питање како осигурати одговарајуће образовање за сву дјецу повратника. У оквиру РС-а разговори су вођени имајући на уму једну ширу перспективу. Прије 11 година Босна и Херцеговина је преузела обавезу у оквиру Савјета Европе да осигура превазилажење сегрегације у школама, међутим, још се то није догодило. И док су се водиле ове расправе шта гдје треба изучавати из историје или географије, квалитет образовног система пада и постаје све лошији и лошији, што значи да се ученици не припремају за изазове 21. вијека. Образовање их не припрема за оно што им је потребно. Некада је ово подручје било познато по изузетно добрим ученицима и студентима, квалитету знања, а сада се и на неким универзитетима штампају дипломе које не вриједе ни колико папир на којем су одштапане.

Мислим да је то истинска трагедија и мислим да је због тога на сједници РС-а речено да је потребно координисано радити на рјешавању ових питања и потребно је да се министарска конференција активније укључи: не требају чекати идеалне услове, већ требају одмах нешто предузимати. То није само став земаља чланица РС-а него и организација које чине РС.

Ослобођење: Амбасадори су се осврнули и на мијешање политике у правосуђе: да ли је ова опомена била усмјерена само на Милорада Додика?

Тамир Васер: Упозорење о стављању политичких интереса изнад закона и владавине права, заправо се односило на све лидере и на све политичке странке и све институције које се понашају на тај начин. Наравно, коментари су се односили на нападе господина Додика на Суд БиХ и на суд у Бијељини, али исто тако, тицали су се и ситуације да имамо више од 80 одлука Уставног суда БиХ које нису спроведене, а ту је и одлука која се тиче Мостара. Због свега тога говори се да би могло доћи у питање и спровођење избора 2014. године. Треба рећи да су политички лидери овдје саучесници зато што не траже да се

спроводе одлуке судова и Уставног суда: они ћуте, а ћутање може да нанесе готово исту штету као и вербални напади на ове институције.

Ослобођење: Могу ли политички лидери својим нечињењем заиста одгодити изборе?

Тамир Васер: Да, могу. Грађани Мостара заправо својим примјером показују да нису могли изаћи на изборе. Међутим, РС је сасвим јасно рекао да измјене и допуне Устава, везане за измјену имена у РС-у, треба да буду завршене како би се омогућило одржавање избора. То је нешто на чему међународна заједница инсистира већ неколико мјесеци, Представнички дом је завршио свој дио посла, међутим, сада то мора да уради и Дом народа. Надамо се да ће се то брзо догодити. Иако међународна заједница непрекидно тврди да БиХ мора да испуни своје обавезе када је у питању имплементација пресуде Сејдић – Финци прије избора следеће године и иако је овдје у питању област људских права, потребно је нагласити да та иста људска права не би требало да буду изговор да се грађанима БиХ онемогући да користе своје право гласа и учествују на изборима, како је и планирано 2014. године.

Ослобођење: Господине Васер, ко све и како опструише спровођење пресуде Сејдић – Финци?

Тамир Васер: Разговори о том питању воде се с Европском унијом и ја не учествујем, тако да ми је јако тешко да говорим о томе, иако мислим да има доста кривице која се пребацује с једне на другу страну. Знам да је било неких приједлога у Парламенту БиХ, али Парламент никада о њима није гласао, а странке које су предложиле одређене амандмане нису их послије подржале. То је било чак и прије него што су почели преговори са ЕУ.

Ослобођење: Да, али још је Педи Ешдаун преселио одлучивање из Парламента међу лидере и у кафане. Може ли сад ОНР вратити одлучивање у Парламент?

Тамир Васер: Институције БиХ су од изузетног значаја и треба да буду активне. Међутим, не познајем нити једну земљу у којој су мултистраначке коалиције у којима се не воде одређени разговори изван институција, праве договори, а затим се о њима разговара у оквиру институција. То је политичка реалност. Међутим, одговорност и надлежност је и даље на институцијама БиХ и мислим да је међународна заједница протеклих година такође спроводила и учествовала у различитим реформама које су имале за циљ јачање институција БиХ.

Ослобођење: Пресуда Сејдић – Финци је услов свих услова да БиХ направи искорак на европском путу, но она третира питање осталих, а домаћа седморка једнако не може да се договори о хрватском питању. Како распетљати тај Гордијев чвор?

Тамир Васер: На крају је потребно пронаћи довољан број гласова у Парламенту како би се измијенио Устав. Странке морају одлучити како ће осигурати тај потребан број гласова. Као што су господа Сејдић и Финци сами говорили, није ријеч о посљедицама судске пресуде, већ како политички осигурати да би се дошло до имплементације пресуде. Питање је да ли ће сви имати једнако право да буду кандидати на сљедећим изборима, кандидати за Предсједништво, и да ли ће они који нису припадници три конститутивна народа имати право да буду заступљени у Дому народа.

Постоји много начина на које се може рјешавати то питање, али ипак политичке странке ће морати пронаћи начин да осигурају гласове потребне за усвајање амандмана у оквиру Парламента. Очигледно је да једноставна рјешења која су понудиле неке политичке странке до сада нису дошла у фазу гласања, што јасно показује којим су путем кренуле неке политичке странке. То је њихово право, а сљедеће јесени ће грађани ове земље имати право да кажу да ли сматрају да су се ствари одвијале у правцу у којем су требале.

Ослобођење: Ако нас не спријече да гласамо?

Тамир Васер: Темељно је људско право изласка на изборе и то би заиста био неприхватљив потез политичких странака. Понављам, РИС је сасвим јасно рекао да је то једно од суштинских права које имају грађани сваке земље и колико би било неприхватљиво уколико би грађанима БиХ то право било ускраћено.

Ослобођење: Грађани БиХ кажу: да, хоћемо у Европску унију. Па, ипак, стигла је вијест о још 45 милиона обустављене помоћи БиХ из IPA фондова. Како дефинисати европску политику према БиХ?

Тамир Васер: Ја бих међународни приступ према БиХ дефинисао као приступ који има заједнички циљ да БиХ буде стабилна, сигурна, просперитетна и мултиетничка држава на путу ка Европској унији и НАТО-у. Када је у питању та политика, онда је питање стратегије једнако питању тактике. Мислим да се поставља питање да ли је БиХ истински определијељена ка постизању ових циљева за које лидери тврде да јесу, а посебно када видите да се не испуњавају неопходни услови да би се нпр. ова средства која су БиХ стављена на располагање искористила за постизање циљева које БиХ заговара.

Ослобођење: Има ли међународна заједница одговор на такво понашање домаћих политичара?

Тамир Васер: Политичари могу бити кажњени тако што грађани неће гласати за њих на следећим изборима. Ако грађани не желе да учествују на изборима, то само погодује локалним политичарима, јер онда немају одговорност да покушају нешто ријешити. Онда ће гласати за оне који су бранили права етничких група или оне који су најбоље штитили интересе јавних предузећа, односно за оне који су покушали да заштите постојеће стање. То би заиста била велика штета за Босну и Херцеговину. До избора има времена да грађани траже боље, односно да изразе своје незадовољство оним што им политичари пружају.

Ослобођење: Па, у посљедњем мандату још нисмо добили ништа. А кампања је почела.

Тамир Васер: Да, овај период од 2010. је био прилично разочаравајући. Доста је времена утрошено на формирање коалиција и власти па онда на расформирање тих коалиција, па поновно формирање. Генерално се може рећи да институције нису радиле онако како су требале. Питање је да ли ће грађани бити фокусирани на оно што су разлике и подјеле међу њима, умјесто да се усмјере на заједничке проблеме који су исти за све народе у оба ентитета и на свим нивоима власти. Политичари у овој земљи су заиста пресретни када промовишу разлике и подјеле и чине све да покажу како не може бити заједничког договора нити о једном питању. Имао сам прилику да се сретнем широм БиХ с пуно људи из свих народа и увијек сам чуо мање-више исту поруку: брине их економија, запошљавање, не вјерују политичким лидерима, плаше се за своју дјецу и брину се у каквој ће земљи и друштву она одрастати. Мени се чини да су то добри темељи за почетак јако доброг дијалога.

Има ОНР пара

Тамир Васер: Управо смо на прошлој сједници РИС-а разговарали о неким интерним питањима која се тичу финансијске области и рада наше институције. Реалност је да више од 85 посто нашег буџета долази из четири извора која поприлично брзо измирују своје обавезе, међутим, као и свака друга међународна организација која зависи од различитих институција и ми често морамо позивати наше финансијере да убрзају плаћање.

Америка жели БиХ у НАТО-у

Тамир Васер: Циљ америчке политике према БиХ остаје исти. Питање је тактике, а тактику морате прилагодити ситуацији на терену и промјенама на терену. Мислим да је логично, с обзиром на ову стагнацију или чак у неким случајевима и поништавање реформи у односу на период до 2010. године, да ће бити потребно да се размотри стање и да се на основу тога даље доноси одлука. Мислимо да се са таквим разматрањима и новим идејама треба започети сада, а не чекати изборе, јер би то било погрешно с обзиром на то да је потребно подржати

демократске процесе од самог почетка. Жељели бисмо да видимо једну живу предизборну кампању у којој ће се разговарати о правим питањима и правим идејама и у којој нећемо слушати старе отрцане тезе које смо слушали претходних 20 година. Вјерујем и знам да је прилично фрустрирајуће за грађане да чују од међународне заједнице да имају своју улогу и да они нешто морају урадити. Јер, у већини случајева грађани осјећају да немају никакву моћ и прилично су разочарани јер су очекивали да ће доћи до промјена. Истина је да у политичком животу неколико седмица или мјесеци не може поништити праксу погрешног смјера, погрешан начин понашања политичара које смо имали на сцени претходних 20 година. Заправо је то једна дугачка и тешка борба у сваком демократском систему да се осигура промјена која ће потрајати. Али, то је борба вриједна труда и она је присутна и у далеко напреднијим економским друштвима. То је процес који се одвија и који се заснива на свијести грађана да су они заправо одговорни и да су политичке одлуке у њиховим рукама.

Америка заиста жели Босну у НАТО-у и политика САД-а везано за проширење НАТО-а врло је јасна, али то није нешто што ће се дати као поклон, потребно је да Босна и Херцеговина испуни обавезе које има.